

De gave van profetie, profeteerde iedereen maar!

Inhoud

Inleiding	2
1. Profetie in het Oude Testament.....	3
2. Profetie bij Jezus	6
3. Profetie in het Nieuwe Testament	6
4. Profetie in Openbaring.....	8
5. Gave van profetie.....	9
6. Toetsing van profetie	10
7. Praktijk van profetie.....	11
8. Psychologie en profetie.....	12
8.1 Barnum-effect.....	12
8.2 Cold en hot reading	13
9. Samenvatting van de preek over profetie.....	14

Inleiding

In 2025 zijn we begonnen met een preken serie over de Gaven van de Geest in het Koningschap van God. Naast vijf preken hebben we ook vier studie- en toepassingsavonden en materiaal voor de huisgroepen. Ondanks dat vertelt de bijbel ons over sommige onderwerpen meer dan dat we kwijt kunnen. Daarom heb ik met betrekking tot het onderwerp profetie dit document geschreven zodat er nog meer is om over na te denken. Zelfs dit document is natuurlijk nog niet genoeg. Er zullen ongetwijfeld vragen over blijven of dingen zijn die ik zelf gemist heb. Over alles valt altijd meer te zeggen.

De gave van profetie spreekt snel tot de verbeelding. We denken dan al gauw aan toekomstvoorspelling of aan een persoon die er vreemd uitziet en zich excentriek gedraagt. We kunnen ook verschillende ervaringen met profetie hebben gehad, zowel positief als negatief.

Een profetie kan ons leven richting hebben gegeven, maar kan ook beschadigen of teleurstellen. Als pinkstergemeente geloven we in de gaven van de Geest voor onze tijd en de gave van profetie wordt door Paulus zeer hoog aangeslagen (I Kor. 14:1). We zouden de gaven van profetie zelfs allemaal moeten najagen.

Wat is de breedte van deze gave en wat is de kern ervan? Hoe kunnen we dit op een goede manier een plek geven in onze gemeente? Waar moeten we voor oppassen om missers in het verleden zo min mogelijk te herhalen? Want we blijven mensen en ons profeteren is beperkt (I Kor. 13:9). Hier voor moeten we terug naar de basis van het Oude Testament, want daar komen we profetie voor het eerst tegen. Daarna naar het Nieuwe Testament en hoe in de eerste gemeente deze gave, die nu voor iedereen was, in de praktijk werd gebracht. Uiteindelijk is Jezus naast Messias ook de grote Profeet. Hij is ons grote voorbeeld. Daarna kijken we naar de praktijk van profetie zoals we die in onze gemeente zouden kunnen toepassen.

1. Profetie in het Oude Testament

In het Oude Testament wordt het Hebreeuwse woord *navi* gebruikt voor profeet. Maar ook andere woorden zoals; ziener (*ro'eh*, I Sam. 9:9), man van God (*isj elohim*, Joz. 14:6) en visionair (*hozeh*, II Sam. 24:11) worden gebruikt voor vergelijkbare taken.

Een profeet is iemand die namens iemand anders spreekt. Ook buiten de bijbel en in andere religies kwamen profeten voor. Meestal ging dit echter over toekomstvoorspelling. In de bijbel zien we dat de kern van profetie anders is dan buiten de bijbel. Daar komen we later op terug. De profeten in het Oude Testament kwamen uit verschillende lagen van de bevolking; schaapherders, priesters, boeren en schriftgeleerden. God kan door iedereen heen spreken. Daar hoeft je geen oudste of theoloog voor te zijn. Men ontving een boodschap van God en bracht die over aan het volk of een koning op plekken waar ze gehoord konden worden zoals op de markt, in de tempel of in de stadspoorten (bv. Jer. 7:2). De bijbel zegt dat de Geest van de Heer tot de profeten sprak (I Sam. 10:10, I Kon. 22:24) of dat het woord van de Heer kwam tot de profeten (Jer. 1:2, 4, Ezech. 1:3).

In de Tora komen we al profeten en onderwijs over profeten tegen. Abraham (Gen. 20:7), Aäron (Ex. 7:1), Mirjam (Ex. 15:20, Num. 12:1-15) en vooral Mozes worden profeten genoemd (Deut. 18: 15, 18, 34:10). God vertelt dat Hij spreekt via profeten, omdat het volk directe communicatie van God niet aankan. Hij spreekt door dromen en visioenen tot de profeten. De profeet spreekt dit vervolgens uit tegen het volk en die moeten naar de profeet luisteren (Num. 12:6, Deut. 18:15-22). In Deut. 18 wordt Mozes als grote voorbeeld van de profeet gezien. Maar al snel wordt duidelijk dat het Gods wens is dat iedereen zal profeteren. In Num. 11 lezen we een verhaal over het volk Israël in de woestijn bij de plaats Tabera. Het volk Israël klaagt over gebrek aan eten en God wordt erg boos vanwege hun gebrek aan vertrouwen. Maar ook Mozes wil er mee stoppen. Hij lijkt te bezwijken onder de druk van het leiderschap. Mozes moet van God 70 oudsten meenemen naar de ontmoetingstent. Daar stort God zijn geest uit over de 70 oudsten zoals Hij dat ook bij Mozes had gedaan. De aanwezige oudsten beginnen spontaan te profeteren. Twee oudsten zijn niet aanwezig, maar die beginnen toch te profeteren in het kamp, waar het hele volk het kan zien. Jozua zegt dat ze moeten stoppen, maar Mozes moedigt het juist aan en spreekt de wens uit dat iedereen zou profeteren (11:29). De reden dat God de 70 oudsten zijn Geest geeft, is om Mozes te helpen in zijn leiderschap. De wens van Mozes is ook Gods wens. Mozes is een profeet en het getal 70 is een beeld van alle volken (Gen. 10:1-32 – 70 volken van de aarde) of van het geheel. Dit staat in lijn met Joel 3:1-2 waar God zegt zonen en dochters zullen profeteren, oude mensen zullen dromen en jonge mensen zullen visioenen zien. Dit zien we dan weer in vervulling gaan op de eerste Pinksterdag in Hand. 2:1-13, wat Petrus in 2:17-18 verklaart door naar Joel 3:1-2 te verwijzen.

Er wordt door Mozes ook een waarschuwing met betrekking tot profetie gegeven. Er zullen ook valse profeten zijn. Die kunnen we herkennen doordat ze via wonderen mensen zullen verleiden om afgoden te aanbidden (Deut. 13:2-6) en doordat de profetie over de toekomst niet uitkomt (Deut. 18:20). Er zijn dus twee criteria; wordt God geëerd en komt de profetie uit? Beide gedeeltes (Deut. 13 en 18) zeggen dat de valse profeet ter dood gebracht moet worden. Dat moeten wij niet letterlijk nemen in onze tijd. Maar het laat wel zien dat het God ernst is en dat de toetsing van profetie ernstig genomen moet worden.

Niet luisteren naar de profeet wordt ook als waarschuwing meegegeven. Wie niet luistert naar de profeet zal door God ter verantwoording worden geroepen (Deut. 18:19). Beide waarschuwingen zien we in het Nieuwe Testament terug komen (I Kor. 14:3, I Tess. 5:19-22).

Een andere waarschuwing heeft betrekking op het tegenovergestelde van profetie, namelijk waarzeggerij en tovenarij. Deze mensen moeten uit de gemeenschap gestoten worden, of ter dood worden gebracht. Deze praktijk, samen met het brengen van kinderooffers, zijn de redenen dat God de volken in het Beloofde Land zal verdrijven ten bate van het volk Israël (Ex. 22:17, Lev. 19:26, 20:6, 27, Deut. 18:10-12, 20).

Na de inname van het Beloofde Land, zien we in de bijbel dat God spreekt door profeten om het volk te leiden. Net zoals Hij dat door Mozes deed. Denk hierbij aan Debora (Re. 4:4), Samuel (I Sam. 3), Natan (II Sam. 7:2-17, 12:1-15), Elia (I Kon. 17) en Elisa (I Kon. 19:16-21). Met de komst van een koning, ontstaat ook de dynamiek tussen profeet en koning, waarbij de koning de juridische macht heeft, die helaas vaak corrumpert en de profeet die namens God de koning terechtwijst of hem sturing probeert te geven. Tussen David en Natan zien we een positief voorbeeld hiervan (II Sam. 7:4-29, 12:1-22). Maar koning Saul en de profeet Samuel groeiden helaas uit elkaar (I Sam. 13). Ook Elia en Achab hebben een slechte relatie. De taak van deze profeten was naast het spreken namens God tot koningen en/of volk, het legitimeren van de dynastieën (I Sam. 12:1-2, 16:12-13, II Sam. 7:16, I Kon. 11:31, I Kon. 19:15-16).

Door de tijd heen luisterden de koningen en het volk steeds slechter naar de profeten en de waarschuwingen van rampspoed door de profeten nemen dan ook toe. Uiteindelijk wordt het volk in ballingschap gevoerd door de Assyriërs en de Babyloniërs. De stad Jeruzalem en de tempel worden vernietigd. Dit was allemaal door de profeten aangekondigd, maar men weigerde te luisteren (II Kon. 17:7-22, 24:1-4).

In de bijbel komen we vervolgens de boeken van de profeten tegen. In de canon van het Oude Testament hebben deze boeken de functie van het interpreteren van de wet in de praktijk van het leven. Men roept op tot bekering door te wijzen op de wet en het volk te confronteren met hun daden. Vaak wordt dit samengevat in het zorgen voor weduwen en wezen (Ex. 22:21, Deut. 27:19, Ps. 94:6, Jes. 1:23, 10:2, Ezech. 22:7, Mal. 3:5, Jak. 1:27). Dit in tegenstelling tot het brengen van offers (Spr. 21:3, Hos. 6:6, Mat. 9:13, 12:7). Het brengen van offers deed men wel, maar ondertussen kwamen de armen om van de honger. Men offerde wel in de tempel, maar ondertussen ging men ook steeds meer offeren aan andere goden en ging men zelfs over tot kinderooffers (Jer. 7:31, 19:5). Dit zijn de dingen die God het meeste pijn deden en waar de profeten het volk op aanspraken. Dit zou dan ook leiden tot de ballingschap.

Tijdens en na de ballingschap verandert de kern van de profetie niet, maar wel de richting. In plaats van oproepen tot bekering, is het nu het bieden van troost en volharding. De oproep tot bekering wordt gevolgd door een hoopvolle boodschap van een terugkeer naar het land en een herbouw van de tempel. Ook deze profetie komt uit. Tegelijkertijd is er teleurstelling, want de wederopbouw van Jeruzalem en de tempel, herstellen het volk niet echt in hun relatie met God. Dat is dan ook de brug naar Jezus en het Nieuwe Testament. Want de profeten zeiden al dat er van God uit iemand nodig was om de wet te vervullen, om de Geest van God de harten van de mensen te doen verzachten en de wet

in de harten van mensen te plaatsen (Jer. 31:31-34, Ezech. 36:25-27)). Dit zijn de profetieën over de Messias. En die zien we in Jezus en de gemeente in vervulling komen.

Als we kijken naar alle profeten in het Oude Testament om de aard van profetie te ontdekken, dan kunnen we de volgende stappen onderscheiden:

1. Profetie begint bij God en de ontmoeting met Hem. Het is Gods wijsheid die ons leert hoe we ons als mensen horen te gedragen en wat onze houding in dit leven zou moeten zijn. We kunnen dit al snel als strenge regels opvatten, maar als we het zien als Gods wijsheid die ons wil onderwijzen en opvoeden, dan kunnen we het in het kader van relatie zetten. Relatie is altijd waar het bij God mee begint en eindigt.
 - a. Het volk Israël drijft bij God vandaan door hun gedrag en het is God die het initiatief neemt om het volk weer bij Hem terug te brengen. Hij doet dat door profeten, omdat directe communicatie door het volk niet kan worden verdragen. De thema's waar het volk op aangesproken wordt zijn: afgoderij, niet omzien naar de zwakken, en spreken van Gods liefde voor de hele schepping
 - b. De profeten zijn het die wel de ontmoeting met God zoeken en relatie met Hem hebben. Daarom spreekt God tot hen. God 'ont-moeten' is de eerste stap in het horen van zijn woorden van wijsheid en waarheid.
2. Omdat de ontmoeting met God verbroken is, moet iemand het volk wijzen op wat er mis is gegaan en hoe het wel bedoeld was. De profeten wijzen op het verbond en de wet. Dit is niet om het volk te plagen, maar om relaties te herstellen. Het gaat niet om 'mogen' of 'moeten', maar om wat goed, wijs is voor de relatie.
3. Na de confrontatie wordt verteld wat wel de waarheid is. Hoe kan de pijn in de relatie hersteld worden?
4. Vaak wordt er ook een belofte over de toekomst gedaan. Die staat in nauw verband met het onrecht binnen de relaties. Als men zich bekeert dan is er een hoopvolle toekomst. Maar als men volhardt in zonden, dan zal het ook negatieve gevolgen hebben. Vaak zien we alleen deze laatste stap als profetie, maar het is 'slechts' de afsluiting. De kern is het verlangen om relaties te herstellen.

Een voorbeeld is de bevrijding door God van het volk Israël uit slavernij. In het begin van de Tien Geboden wordt dit als basis neergezet (Ex. 20:2, Deut. 5:6). Dit is het fundament van de relatie tussen God en Israël. Dit wordt meerdere keren aangehaald om het volk te confronteren met het onrecht wat ze anderen aan doen (Re. 6:1-10, Jer. 34:8-22, Micha. 6:1-16).

De profeten die door God geroepen werden, waren daar vaak niet blij mee. De meeste profeten waren ook niet succesvol, maar werden eerder geschuwd. Pas nadat profetieën uit waren gekomen, werden ze geaccepteerd en hun boodschappen op schrift gesteld of in de canon opgenomen. Hun taal was vaak poëtisch, verhalend en hyperbolisch om een punt te maken. Soms sprak men niet namens God verbaal, maar maakte men gebruik van bepaalde handelingen of symbolen. Jesaja moest bijvoorbeeld drie jaar lang een tijd 'naakt' rond lopen (waarschijnlijk alleen ondergoed, Jes. 20:2-6), Jeremia en Ezechiël kregen meerdere bijzondere opdrachten van God (Jer. 13:1-11, Ezech. 4-5). In het Nieuwe Testament bond de profeet Agabus de riem van Paulus om zijn eigen handen en voeten (Hand. 21:11-14).

2. Profetie bij Jezus

Met de komst van Jezus naar de aarde, zien we dat veel profetieën uit het Oude Testament in vervulling gaan. De evangeliën zijn in hun beschrijvingen bezig om verbanden te leggen met die profetieën. Jezus is de climax van Gods initiatief om relaties te herstellen. Niet alleen die tussen God en mens, maar ook mensen onderling. Jezus werd dan ook een profeet genoemd (Luc. 13:33, Marc. 6:15, Mat. 21:11, Luc. 24:19, Hand. 3:22). Jezus liet de Vader zien, maar zegde ook hoop (Luc. 23:39-43, Joh. 4:13-14) en oordeel (Mat. 24, Luc. 23:28-31) aan.

Profetie vindt zijn climax in Jezus omdat hij de Vader liet zien en relaties herstelde, maar getuigen van Jezus is ook een vorm van profetie (Openb. 19:20). Het hele boek Openbaring is een profetie (1:3, 22:7, 10, 18-19), maar gaat in de kern over het evangelie van Jezus Christus. Door Jezus wordt de richting van profetie dus verbreed naar Jezus. Of je kan zeggen dat profetie gebeurt via Jezus. Omdat het oproepen tot herstel van relaties mogelijk is gemaakt door Jezus en Hij ons het voorbeeld daarvan heeft gegeven.

3. Profetie in het Nieuwe Testament

In het boek Handelingen wordt gesproken over profeten alsof het de normaalste zaak van de wereld is. Er worden meerdere mensen profeet genoemd zoals; Agabus (11:27-30, 21:10-14), Judas en Silas (15:32), de vier dochters van Filippus (21:9), Simeon, Lucius, Manaën, Paulus en Barnabas (13:1-2). Maar ook anonieme profeten (20:23, 21:4). Je ziet de vervulling van de profetie uit Joel 3:1-2, dat zonen en dochters zullen profeteren. De Geest is aan de hele gemeente gegeven en dus ontvangt de gemeente de gave van profetie (2:17-18, 38, 4:31, 6:10, 16:6-7).

In de brieven van Paulus zien we de gave van profetie ook terugkomen. In de meerdere lijstjes van gaven die hij geeft, komt profetie het meest voor (Rom. 12:6, I Kor. 11:4-5, 12:10-14:40, Ef. 2:20, 3:5, 4:11, I Tess. 5:20, I Tim. 1:18, 4:14). In die lijstjes komen ook andere termen voor die soms moeilijk te onderscheiden zijn van elkaar zoals; woorden van wijsheid en kennis, openbaringen, het woord voeren, onderscheiden van geesten, onderwijzen. Je zou ze kunnen scharen onder een overkoepelende term; geïnspireerd spreken. Daar zou je dan ook tongentaal en het uitleggen daarvan onder kunnen zetten, maar ook geïnspireerd zingen (I Kor. 14:15, Ef. 5:19, Kol. 3:16). Het is namelijk lastig om onderscheid tussen de gaven te maken en ze hebben ook veel overlap met elkaar. Je kunt ook zingen in de Geest en daarbij een profetie uitspreken. Het is typisch Grieks en westers denken om de lijsten te analyseren en de verschillende gaven per stuk te definiëren. De bijbel zelf lijkt er zo niet mee om te gaan.

Paulus ziet profetie wel als iets wat spontaan kan gebeuren (I Kor. 14:29-32), maar hij sluit niet uit dat het voorbereid kan zijn. Ook dat onderscheid is lastig te maken.

Profetie in het Nieuwe Testament staat in lijn met dat van het Oude Testament. Het moet nog steeds getoetst worden (I Tess. 5:19-22, I Kor. 12:10, 14:29). De beoordeling moet door de gemeente gebeuren en we kunnen de gave van onderscheiding van geesten ontvangen (I Kor. 12:10). De toetsing is

belangrijk, want we hebben wel de Geest ontvangen, maar we blijven mensen die fouten maken. Paulus zegt dat ons profeteren beperkt is, alsof we in een vieze spiegel kijken (I Kor. 13:9, 12). De profetie moet ook niet veracht worden, we moeten er dus wel naar luisteren (I Tess. 5:20).

De gave van profetie komt in de lijstjes van Paulus niet alleen het meest voor, maar hij ziet het ook als de belangrijkste gave (I Kor. 14:1), die alle gelovigen zouden moeten nastreven (I Kor. 14:5, 24). Paulus spreekt net als Mozes de wens uit dat iedereen zou profeteren. De vraag is of dit realistisch is of dat het een verlangen van zijn hart is. In potentie lijkt de gave voor iedereen beschikbaar te zijn.

I Kor. 12-14 is het belangrijkste gedeelte dat over de gave van profetie gaat. We kunnen een aantal dingen uit dit gedeelte halen:

- Er is een gave van profetie, maar ook om te beoordelen of deze van de Geest is,
- Niet iedereen is een profeet, maar wel iedereen moet liefhebben
- Profetie zonder liefde is niets waard
- Profetie zal ooit verdwijnen, want dan kennen we God volledig
- Ons profeteren is beperkt, want ons kennen schiet tekort
- Profetie is een gave om na te jagen
- Door profetie bouwen we de gemeente op, bemoedigen en troosten we
- Door profetie kunnen ongelovigen tot geloof komen, omdat hun hart aan het licht komt
- Profeteren in de gemeente moet ordelijk gebeuren (Paulus zegt 2-3)
- Profetie gebeurt met je volle verstand, dus ben je er ook aanspreekbaar op

Rom. 12:6a

- Profeteren moet je doen in overeenstemming met het geloof

4. Profetie in Openbaring

Het boek Openbaring zegt zelf dat het een profetie is (1:3). Daarnaast is het apocalyptische literatuur, maar ook gewoon een brief aan zeven gemeenten in Klein-Azië (1:4). De theoloog Richard Bauckham noemt het boek Openbaring de climax van profetie. Alle profetieën in de bijbel vinden hun climax in het boek Openbaring. Alles wat God geopenbaard heeft vindt uiteindelijk zijn doel in het karakter van Jezus Christus, Zijn evangelie en Zijn wederkomst.

Openb. 1:3 zegt dat wie de profetie (het boek en de inhoud) voorleest, hoort en zich er aan houdt gelukkig zal zijn. 'Gelukkig' betekent net als in de zaligsprekingen (Mat. 5:3-12) dat je gefeliciteerd of geprezen wordt. Niet onze huidige betekenis van gelukkig als een fijn gevoel.

Het boek Openbaring is voor een groot gedeelte een getuigenis van wie Jezus Christus is. Daarom zegt Johannes ook in 19:20 dat getuigen van Jezus profeteren is. We kunnen profetie heel ingewikkeld maken, maar in de kern is dit wat het is: getuigen van Jezus Christus als Koning en Zijn evangelie verkondigen. Het laatste gedeelte van Openbaring en dus van de bijbel, 22:6-21 gaat over profetie en over het getuigenis van Jezus. Het is een prachtig slot van de bijbel en leert ons veel over profetie:

- God bezielt profeten om de boodschap van Jezus te verkondigen (22:6),
- Herhaling dat je geprezen bent als je je aan de profetie, de boodschap van Jezus houdt (22:7),
- De profetie van het boek, het evangelie van Jezus moet niet geheim gehouden worden (22:10),
- We mogen niets aan die boodschap toevoegen, maar er ook niets van weglaten (22:18-19),
- De reden om te profeteren is de naderende komst van Jezus en we moeten bij Hem zijn voor redding en het ware leven (22:7, 10, 12, 20).

Met name dit laatste gedeelte van Openbaring is erg interessant voor het onderwerp profetie. In de eerste plaats omdat profetie vaak genoemd wordt. In de tweede plaats omdat het de laatste bladzijde van de bijbel is. Daarmee zegt het iets over het belang van profetie en welke rol het in ons leven zou moeten hebben. Ook de aard van profetie wordt zichtbaar, namelijk getuigen van Jezus Christus die ooit terug zal komen en zal redden en recht zal spreken.

5. Gave van profetie

In de bijbel wordt gesproken over de gaven van de Geest. In de lijstjes van gaven die Paulus ons geeft, komt profetie het meeste voor. Maar al die lijstjes zijn verschillend en we weten ook niet altijd goed onderscheid te maken tussen de verschillende gaven. Het is vooral Westers denken dat een poging doet om een uitputtende lijst met gaven te maken en elke gave te definiëren. Dat is niet hoe Paulus lijkt te denken. Hij noemt vooral voorbeelden en definieert ze zelf ook niet echt. Het kan zijn dat de lezers van toen precies wisten wat Paulus bedoelde, maar daar hebben we geen aanwijzingen voor. Maar misschien moeten we er niet door een Westerse bril naar kijken. Een ander voorstel komt van de theoloog Gordon Fee. Hij vat een aantal gaven samen onder de noemer geïnspireerd spreken. Hij schaaft hier de volgende gaven onder; spreken met wijsheid en kennis, profetie, onderscheiden van geesten, tongentaal, vertalen van tongentaal, openbaring, onderricht en misschien ook zingen in de Geest (I Kor. 14:26, Ef. 5:19, Kol. 3:16).

We kunnen te veel nadruk gaan leggen op het onderscheid tussen de gaven, maar ook in het niveau van 'bezit' van de gave. Je zou kunnen zeggen dat iemand een keer profeteert of dat iemand de gave van profetie heeft of zelfs dat iemand een profeet is. Zit hier echt verschil tussen? Of zijn alle gelovigen in zekere mate een profeet, omdat we allemaal de taak hebben om van Jezus te getuigen? Wel kunnen we stellen dat sommige mensen hier beter in zijn en dan zou je kunnen zeggen dat iemand daar een gave voor heeft. Maar ik denk dat we ook hier moeten oppassen om niet te analytisch te zijn.

6. Toetsing van profetie

In het Oude Testament worden twee criteria voor de toetsing van profetie gegeven:

1. Er moet een oproep zijn om God te aanbidden en geen afgoden (Deut. 13:2-4). Hierbij past I Kor. 12:3, die zegt dat Jezus als Heer gezien moet worden.
2. Een profetie moet uitkomen (Deut. 18:21-22).

Een andere tekst die over toetsing gaat is I Tess. 5:19-22. Hier worden twee waarschuwingen gegeven:

1. Doof de Geest niet uit, heb geen minachting voor profetieën. Dit zien we sneller gebeuren in meer traditionele kerken. Vaak is dit gekomen door uitwassen en beschadigingen.
2. Toets alles, behoud het goede. Dit zien we soms tekort schieten in pinkster en charismatische kerken. Er wordt veel gezegd in de naam van God, maar de toetsing blijft soms achterwege, met uitwassen en beschadigingen tot gevolg.

Een andere toetssteen is om te kijken naar het verleden (Mat. 7:15-23, 12:33). Sommige mensen blijven profeteren terwijl ze al vaker de toets niet doorstaan hebben. Toch vallen mensen weer voor deze zelf geclaimde profeten. Maar met een beetje vooronderzoek, had men al kunnen weten dat er sprake is van een valse profeet. Ook bepaalde soorten profetieën blijken in de praktijk telkens terug te komen. Het moment van Jezus' wederkomst bijvoorbeeld of wat er het komende jaar in Nederland gaat gebeuren. Als je een beetje op de hoogte bent van wat er in de Christelijke wereld geprofeteerd wordt, kun je soms vrij makkelijk door een valse profetie heen prikken.

I Kor. 14:3-4 zegt vervolgens dat een profetie opbouwend, troostend en bemoedigend moet zijn. Maar ook ter opbouw van de gemeente. De invloed van I Kor. 13, over de liefde speelt hier een grote rol in. Want zonder de liefde, is een profetie niets waard (13:2). Een laatste en misschien wel de belangrijkste toetssteen, is of de profetie bijbels is (Rom. 12:6a, II Tim. 3:16-17).

Het is belangrijk om te toetsen, omdat we wel namens God spreken, maar als mensen maken wij nog steeds fouten. We leven in een gebroken wereld en daarom kunnen wij soms niet het juiste onderscheid maken. Paulus zegt dan ook dat ons profeteren beperkt is (I Kor. 13:12). God spreekt niet direct tot ons en daarom zal profetie later ook verdwijnen (I Kor. 13:8). Want op de nieuwe hemel en aarde zullen we God volledig kennen.

In de praktijk van ons geloof en gemeentelven is het ook belangrijk om profetie te toetsen. Mensen hebben soms vergaande keuzes in hun leven gemaakt op basis van een profetie. Zo zien we soms dat als er een toename van eindtijd profetieën is mensen niet meer gaan trouwen of een studie beginnen, omdat Jezus toch snel terug zal komen. In de praktijk bleek dat dan vervolgens niet te gebeuren. Ook bekend zijn de verhalen van mensen die juist wel een relatie met iemand beginnen, omdat iemand daar een profetie over had. Ze vragen zich dan blijkbaar niet af of de ander eigenlijk wel een geschikte partner zou zijn.

Ook in leiderschap van kerken zien we hier dingen fout gaan. Autoritair leiderschap is menigmaal de fout in gegaan door mensen te dwingen tot handelingen door middel van een profetische claim. Men moet dan luisteren naar de profeet, uit angst om redding of gezondheid te verliezen. Dit heeft te vaak geleid tot manipulatie en ernstige misbruik.

7. Praktijk van profetie

Met betrekking tot de praktijk van profetie zien we erg veel verschillende voorbeelden. Eerder schreef ik al over de Gordon Fee die liever spreekt over geïnspireerd spreken. Daarmee maak je alle verschillende gaven breder en hoef je ze niet precies te definiëren. Je zou de praktijk van geïnspireerd spreken kunnen verdelen in drie gebieden:

1. In je persoonlijke leven
2. In de samenkomst
3. In de samenleving

Sommige voorbeelden van geïnspireerd spreken kunnen in al deze gebieden voorkomen. Maar vaak lopen ze ook door elkaar heen.

Qua vormen kun je een heel scala benoemen tussen twee extremen in:

- Enerzijds heel laagdrempelig door iemand een kaartje te sturen, of met een knuffel of een praatje te bemoedigen of te troosten.
- Anderzijds door op een heel opvallende manier concrete woorden namens God uit te spreken in de samenkomst of in het openbare leven.

Hiertussen zijn veel verschillende vormen. Je kunt bijvoorbeeld contact met iemand in de wijk hebben en troosten in een moeilijke periode. Daarbinnen kun je laten zien dat diegene het waard is en geliefd is. Misschien kun je iets over Jezus vertellen of laten zien. Je kunt een goede vriend of vriendin aanspreken op gedrag waarvan je denkt dat het niet goed is in Gods ogen. In de gemeente kun je op veel manieren spreken namens God. De prediking, onderwijs, kinderwerk, jeugdwerk, bidden na de dienst, bij de koffie na de dienst of tijdens de dienst een woord of beeld met de gemeente delen. Dit zijn allemaal vormen waarop je iets wat je van God hebt ontvangen kunt delen met anderen. En er zijn ongetwijfeld nog heel veel meer vormen te bedenken.

Ook kan de manier waarop God tot ons spreekt heel divers zijn. In de bijbel zien we dat God soms direct tot mensen spreekt, maar ook in dromen, visioenen en gedachten. Het is ook maar net hoe je als mens in elkaar zit. Sommigen zijn creatief of emotioneel, anderen juist weer rationeel. Onze diversiteit is door God gemaakt en Hij weet hoe Hij tot ons kan spreken.

Een ander aspect van profetie is kijken naar de samenleving en de geschiedenis vanuit een helikopter-view. Door afstand te nemen, kunnen we patronen zien in de geschiedenis. Vaak lopen die patronen op dezelfde resultaten uit. Je kunt dus door goed te kijken, bij wijze van spreken voorspellen hoe dingen gaan lopen. Dat is op zichzelf geen profetie, maar de manier waarop je probeert om daar verandering in te brengen, kun je wel zien als profetie. Je waarschuwt anderen voor mogelijke gevolgen en daarom is het belangrijk om dingen anders te doen, om patronen te doorbreken. Het is alsof je een film voor anderen doorspoelt om het einde te laten zien. God kan ook door de geschiedenis heen spreken.

8. Psychologie en profetie

Veel mensen zijn sceptisch geworden met betrekking tot profetie. Dat komt onder andere doordat mensen beschadigd zijn door liefdeloze uitspraken. Een andere reden voor scepticisme is twijfel met betrekking tot het bovennatuurlijke. Sommige mensen zijn daar sowieso sceptisch over, maar met betrekking tot profetie zien we dat ook op een paar specifieke manieren naar voren komen.

8.1 Barnum-effect

Een goed voorbeeld hiervan is het Barnum of Forer effect. Dit psychologische effect brengt een mogelijk gevaar van oppervlakkige profetie naar boven, waar we kennis van zouden moeten hebben. In de eerste plaats om te voorkomen dat we profetie gaan misbruiken en in de tweede plaats om scepticisme te kunnen bespreken.

Het psychologische effect is vernoemd naar P.T. Barnum (1810-1891), een Amerikaanse politicus en showman. De andere naam die er vaak aan wordt verbonden is die van B.R. Forer (1914-2000). Nog een andere naam voor dit effect is subjectieve validatie.

P.T. Barnum zei dat hij gedachten kon lezen. Maar daarbij maakte hij gebruik van wat ook wel Barnum-uitspraken genoemd worden. Deze kenmerken zich door:

1. Vaagheid – waardoor iedereen de uitspraken subjectief kan interpreteren,
2. Algemeen – de uitspraken zijn op bijna iedereen van toepassing,
3. Positief – er worden uitspraken over iemand gedaan die positief zijn en daarom makkelijker worden aangenomen door mensen,
4. Persoonlijke claim – degene die de uitspraken doet, vertelt dat het persoonlijk is afgestemd, bijvoorbeeld door een persoonlijke test te doen of te bidden.
5. Overtuiging – er is een bepaalde mate van overtuiging of bereidwilligheid nodig bij degene waar de uitspraken over gaan. Er zijn meerdere manieren om dit te beïnvloeden.

Forer deed in 1948 een experiment bij zijn studenten waarbij hij ze een persoonlijkheidstest afnam en hen een analyse gaf. De studenten gaven de analyse gemiddeld een 4,26 op een schaal van 0-5. Forer vertelde vervolgens dat alle analyses van de studenten hetzelfde waren en dat hij ze had gekopieerd uit een horoscoop die hij had gekocht bij een krantenkiosk. De tekst luidde als volgt:

'Je wilt graag dat anderen je aardig vinden en bewonderen, maar bent ook geneigd tot zelfkritiek. Hoewel je karakter enkele zwakheden vertoont, kan je die doorgaans goed compenseren. Je hebt een aanzienlijk ongebruikt talent waar je geen profijt van trekt. Je straalt discipline en zelfbeheersing uit, maar van binnen ben je nogal eens een onzekere topper. Soms twijfel je er ernstig aan of je wel de juiste beslissing hebt genomen of juist hebt gehandeld. Je houdt van enige afwisseling en het zint je niet als regels en beperkingen je bewegingsvrijheid indammen. Je gaat er ook prat op een onafhankelijk denker te zijn en neemt niet zomaar iets van anderen aan. Uit ervaring weet je dat het niet verstandig is jezelf al te zeer bloot te geven. Je kunt extravert, vriendelijk en gezellig in de omgang zijn, maar ook introvert, behoedzaam en gereserveerd. Sommige verlangens van je zijn tamelijk onrealistisch.'

Dit effect verklaart waarom zoveel mensen geloven in horoscopen, handlezers, astrologie, aura-readings en bepaalde persoonlijkheidstesten. Maar het kan ook ge/misbruikt worden met betrekking tot profetie. Ook profetische uitspraken kunnen Barnum-uitspraken bevatten. In dat geval wordt het een trucje, met als gevolg dat mensen beschadigd worden of dat ze hierdoor heen prikken en sceptisch worden. En terecht. Met betrekking tot profeteren moeten we oppassen dat we niet dit psychologische effect gaan gebruiken.

8.2 Cold en hot reading

Een ander psychologisch effect dat hier nauw mee samenhangt is cold-reading. Dit wordt ook veel gebruikt door handlezers en readings, maar kan dus ook bij profetie gebeuren. Cold-reading is het observeren van de ander en op basis van uiterlijkheden, gedrag en reacties conclusies trekken om zo de indruk te wekken bovennatuurlijke kennis te hebben. Het is eigenlijk een manier van gokken met een zo groot mogelijk kans van slagen door informatie te krijgen in het gesprek zelf. Dit is een kunst die je kunt leren en die veel gebruikt wordt door mediums. De reden dat dit werkt heeft te maken met het Barnum-effect en doordat mensen zoeken naar kennis, controle en erkenning. Helaas zoekt men dit dan niet bij God, maar in het occulte.

Een andere vorm hiervan is hot-reading. Hierbij wordt bewust en actief gezocht naar informatie voordat een sessie of optreden plaats vindt. Bijvoorbeeld door mensen op Google op te zoeken of hun Facebook account te bekijken. Op die manier kan men de suggestie wekken iets te weten en op die manier de geloofwaardigheid van uitspraken te vergroten. De Amerikaanse tv-evangelist Peter Popoff is in 1986 betrappt op deze methode. Zijn vrouw ging van tevoren informatie inwinnen bij mensen door ze een gebedsformulier in te laten vullen. Via een radio sprake ze in het oortje van haar man en gaf zo informatie door over mensen die in de zaal zaten.

Deze effecten of trucs kunnen ook in de vorm van profetie gebruikt worden. Het is belangrijk om hier kennis van te hebben om te voorkomen dat we ze zelf gebruiken of dat we iets geloven dat niet van God is. Het is belangrijk om op te merken dat het gebruik van deze trucs niet per se bewust of expres gebeurt. Veel mensen leren profetie van andere mensen en kopiëren gedrag. Men weet dus niet beter. Maar we moeten ook niet naïef zijn en denken dat er geen bewust misbruik wordt gemaakt van mensen. Dit gebeurt helaas ook in de Christelijke wereld. Kennis hiervan maakt onderdeel uit van Gods opdracht om te toetsen en te zorgen voor onze medegelovigen.

Aan de andere kant betekent het niet dat als we per ongeluk deze methode toepassen of vergelijkbare uitspraken doen, ze dan niet van God kunnen zijn. Mensen kunnen nog steeds geraakt worden en God kan nog steeds tot en door ons spreken. Bewustwording van deze dingen helpt ons echter om te toetsen en nuchter te blijven.

9. Samenvatting van de preek over profetie

Op 2 februari 2025 ging de preek over de gave van profetie. De titel was 'Gods woorden van wijsheid en waarheid'.

Profetie komt niet alleen in de bijbel voor. In de eerste plaats betekent profetie, spreken namens iemand anders. Aaron was een profeet voor Mozes (Ex. 7:1). In de tweede plaats komen we profetie ook tegen in andere religies. Maar dan gaat het meestal om toekomstvoorspelling of uitspraken van een orakel. In de bijbel is profetie spreken namens God.

Ook wij kunnen snel aan toekomstvoorspelling denken als we het hebben over profetie, maar aangezien het gaat om spreken namens God, moeten we eigenlijk bij God zelf beginnen. Hij neemt het initiatief. Aan het begin van de bijbel zien we dat God een sprekende God is, die relatie met de mensen wil hebben. Die relatie wordt door de slang en de mensen al snel kapotgemaakt. God confronteert de mens hiermee en vertelt wat er gaat gebeuren (de dood en verbanning uit de tuin). Maar God geeft ook hoop voor de toekomst door te zeggen dat er iemand zal komen die de kop van de slang, de oorsprong van het kwaad, zal vermorzelen. Gods spreken, Zijn liefde en relatie staan dus centraal. Het is Zijn hartsverlangen om ons Zijn wijsheid en waarheid bekend te maken.

Hier zien we een tegenstelling met heidense profetie, waar het gaat om toekomstvoorspelling of waarzeggerij. In waarzeggerij gaat het om ons verlangen om kennis en controle te hebben, maar we vertrouwen niet op God. Bijbelse profetie begint bij Gods verlangen en Zijn vertrouwen in ons om tot en door ons te spreken. Dit verlangen van God zien we ook door de bijbel heen.

Bijbelse profetie gaat dus niet om toekomstvoorspelling. We zien door de bijbel heen een patroon met betrekking tot profetie en het bestaat uit de volgende stappen:

1. Ontmoeting met God – Alles begint met een relatie met God. Die is verbroken en mag hersteld worden. Degene die profeteert heeft juist die relatie met God en wil anderen daarin helpen.
2. Confrontatie met onrecht – In de relatie is er iets mis gegaan. We maken fouten en begaan zonden. Die moeten benoemd worden om het onrecht weer recht te kunnen maken.
3. Oproep tot bekering – Na het benoemen van het onrecht moet er bekering plaats vinden. Onrechtvaardig gedrag moet stoppen.
4. Daarna zien we in de bijbel dat er iets wordt gezegd over eventuele gevolgen van de bekering of het weigeren van de bekering. Als we ons niet bekeren zal de relatie met God verbroken blijven. Als we ons wel bekeren, herstelt de relatie met God. Dit is de stap die vaak het meeste opvalt en die we als interessante toekomstvoorspellingen opvatten. Maar er is dus veel meer aan de hand. We moeten het in een bredere context zetten om profetie echt te begrijpen.

In Num. 11 lezen we het verhaal van het volk Israël in de woestijn. God had hen op spectaculaire manier bevrijd uit de verschrikkingen van de slavernij in Egypte. Ondanks alles klaagde het volk met regelmaat. Ook in dit verhaal gebeurt dat weer en God wordt daarom erg boos. Maar ook Mozes ziet het niet meer zitten en heeft een heftig gesprek met God. Het verhaal gaat voor een deel over Gods voorziening d.m.v. kwartels. Maar voor het onderwerp profetie is het andere deel van het verhaal belangrijk. Mozes geeft aan de last van het leiderschap niet meer aan te kunnen. God gaat vervolgens voorzien hierin en geeft de Geest die op Mozes ruste ook aan 70 oudsten van het volk. Zij gaan vervolgens profeteren en

daarmee wordt de last van het leiderschap gedeeld. Hier zien we al iets moois gebeuren. Als gelovigen en als gemeente hoeven we niet alle last bij een klein gezelschap te leggen. Omdat we allemaal de Geest hebben ontvangen kunnen we allemaal bijdragen aan het bouwen van de gemeente. Dat hoeven niet alleen de oudsten te doen bijvoorbeeld.

Van de 70 oudsten was niet iedereen komen opdagen naar de ontmoetingstent. Twee mannen waren in het kamp gebleven, maar toch ontvingen ze de Geest en gingen ze profeteren. Hierdoor zag het hele volk dat men ging profeteren en waren ze getuigen van het wonder. Jozua, de rechterhand van Mozes, wilde dat Mozes hen het zwijgen zou opleggen. Maar Mozes zag het juist als iets positiefs. Hij zei: 'Profeteerde iedereen maar!' Dit is het verlangen van Mozes, maar ook van God. Dat we allemaal gaan profeteren.

In Joel 3:1-2 zien we dat God hier zelfs een belofte van maakt. Er zal een tijd komen dat man en vrouw, jong en oud, ongeacht sociale status zullen gaan profeteren. Die belofte gaat in vervulling in Hand. 2. De heilige Geest werd uitgestort en alle aanwezigen gingen in tongen spreken en profeteren. Petrus haalt specifiek Joel 3:1-2 aan en zegt dat die belofte in vervulling is gegaan. Ook Paulus spreekt in I Kor. 14:1, 5 en 24 over profetie alsof het de normaalste zaak is dat iedereen profeteert.

Het is natuurlijk mooi dat profetie voor iedereen is, maar soms maken we het onszelf moeilijk door de lat heel hoog te leggen. Als we naar Openb. 19:10 kijken dan is profetie niet ingewikkeld, maar getuigen van Jezus. Dat past bij de aard van profetie, namelijk Gods wijsheid en waarheid verkondigen. Jezus is de climax van Gods wijsheid en Hij is de waarheid. We kunnen ook profeteren door Jezus. Hij heeft het ons voorgedaan in Zijn werk en onderwijs. Hij is voor ons gestorven en opgestaan en heeft daarmee de relatie tussen ons en God hersteld. Vervolgens gaf Hij ons de heilige Geest die ons kracht geeft om te getuigen (Hand. 1:8), door middel van profetie.

Zoals iemand na de dienst zei: 'Misschien profeteer ik wel vaker dan ik denk.'